

COVID-19 SALGIN DÖNEMİNDE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÇEVİRİMİÇİ DERSLERDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

PRIMARY SCHOOL TEACHERS' OPINIONS ON THE CHALLENGES FACED IN ONLINE LESSONS DURING COVID-19

Yasemin ARSLAN¹, Bilge GÖK²

ÖZ: Covid-19 virüsünün hayatımıza girmesi birçok alanda değişikliklere sebep olmuştur. Hastalığın bulaşma riskini azaltmak, salgının yayılmasını önlemek için eğitim alanında da birtakım önlemler alınmıştır. Ülkemizde vakaların görülmesi ile okullar uzaktan eğitime geçiş yapmıştır. Pandemi öncesi uzaktan eğitim sürecini deneyimlemeyen öğretmenler, bu sürece hazırlıksız yakalanmışlardır. Uzaktan eğitimin uzantısı olarak çevrimiçi dersler öğretmen ve öğrencilerin hayatına girmiştir. Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde yaşadıkları zorluklara ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yönteminin kullanıldığı çalışmanın katılımcı grubunu Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ilde görev yapan 16 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizine tabii tutulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin teknolojik araçlara erişiminin olmamasından dolayı sıkıntı yaşadıklarını ve elektrik kesintisi, internet hızı gibi alt yapıdan kaynaklı sorunların çevrimiçi derslerini etkilediğini dile getirmişlerdir. Velilerin öğrencilere uygun ders ortamı oluşturamadıkları ve çevrimiçi ders veriminin düştüğü, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı konusunda bilgi sahibi olmadıkları, ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Anahtar sözcükler: Covid-19, uzaktan eğitim, çevrimiçi ders, sınıf öğretmeni.

ABSTRACT: The entry of the covid-19 virus into our lives has caused changes. A number of precaution have been taken to reduce the risk of disease transmission and prevent the spread of the epidemic in the field of education. The schools have swiched to distance education with the occurence of cases in our country. The teachers who didn't meet the pandemic and distance education (training) before, were caught unprepared for this process. As on extension of distance education. Online lessons have entered the lives of teachers and students. The aim of this study is to examine the opinions of classroom teachers about difficulties they experience in the online lessons. The study of group in which the qualitative research was conducted consisted of 16 teachers working in Şırnak. Data were collected using a semi-structured interview form. The collected data was subjected to content analysis. According to the results of the research, the teachers mostly stated that they have difficulties due to the lack of technological tools in the students and that the problems caused by the infrastructure such as power cuts and internet speed affect their online lessons. It is among the results that the parents can't create a suitable lesson environment for the students, the efficiency of the online lessons decreases, and he teachers do not have knowledge about how to measure and evaluate.

Keywords: Covid-19, distance education, online lesson, primary school teacher.

Bu makaleye atf vermek için:

Arslan, Y. & Gök, B. (2023). Covid-19 salgın döneminde sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi derslerde karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüşleri, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 1342-1355.

Cite this article as:

Arslan, Y. & Gök, B. (2023). Primary school teachers' opinions on the challenges faced in online lessons during covid-19. *Trakya Journal of Education*, 13(2), 1342-1355.

* Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından Tezsiz Yüksek Lisans kapsamında bitirme projesi olarak kabul edilmiştir.

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Van/Türkiye, yaseminkirankocoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3736-5014

² Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara/Türkiye, bilgeb@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1548-164X

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The process of distance education was chosen in accordance with the precautions taken with the outbreak of Covid-19 pandemic in Turkiye and teachers immediately started to create online classes in the period, and thus, they found themselves on digital platforms with their students. Several teachers with no experience with distance education made considerable efforts to improve the process by using their accumulation of knowledge, by discovering and by researching while transferring their face-to-face classes into online platforms without being able to reflect the properties of distance learning. Problems such as difficulty in access to the internet, insufficient technological equipment and problems in infrastructure beside students' and teachers' lack of knowledge about the process of distance education were encountered during the process. This study aims to analyse the views suggested by elementary school teachers- who played significant roles in distance education at the level of elementary school education- on the difficulties they had during the online classes and to make recommendations on eliminating the problems. Students, teachers and parents were quickly exposed to distance education and online classes during the pandemic. The current study is believed to make contributions to the steps to be taken to eliminate the problems encountered by making evaluations of the process of online classes at the level of elementary school from the perspective of teachers. Analysing the challenges caused by the process and recommending solutions is of great importance in using the process effectively and efficiently for the online classes to be taught in the future or in cases when online classes are preferred.

Method

The current study, which is a case study, analyses elementary school teachers' thoughts on the problems they face in online teaching. Single case holistic design, one of the case study designs, is used in this study due to the fact that there is only one unit of analysis. Criterion sampling method- a method of purposeful sampling- is employed in the study. Semi-structured interview forms were used as the tool of data collection. The data collected in the study were then put to content analysis for evaluation.

Findings

On examining the findings obtained here, it became apparent that the difficulties that the participants encountered in online teaching fell into three categories labelled as the infrastructure, the internet and the technological instruments. The codes most frequently mentioned in these categories were listed as: having no constant internet infrastructure, slow internet and insufficient number of students' devices such as mobile phones, tablet PCs and computers. The problems which teachers encountered in online teaching and which stemmed from students were divided into four categories and were labelled as: distracted attention, perception, unwillingness and feedback. The most frequently repeated codes were listed as: too much noise in the environment where classes were taught, difficulty in perception due to the digital screen and the environment, students' refusal to join online classes and small number of students who responded to the questions the teacher asked. The difficulties the teachers had in classroom management during online teaching were students' different use of the technological platform, not facing difficulties and attention. The most frequently repeated codes in the categories were listed as the sounds heard from students' home, noise, turning on or off the microphone and the camera whenever the students wanted to, small number of participation and failure to call all students' attention to the class. The difficulties that the teachers had in planning and teaching their classes in the process were were technical problems, length of time, student participation and motivation. The codes which emerged in the categories were problems in internet connection experienced during classes, insufficient class time and inadequate participation in classes. Finally, the problems they encountered in measurement and evaluation in online teaching were participation, families and feedback. The most frequently mentioned codes in the categories were failure to reach all the students and questions answered by a family member instead of the student during the classes and refusal to do the homework assigned through such channels as WhatsApp.

Discussion and Conclusion

The findings obtained from the teachers' views demonstrated that problems such as lack of technological instruments in students' homes, unavailability of constant internet infrastructure in certain areas and power cuts influenced student participation and teaching the classes in negative ways. Another result obtained in the study was that the classes were frequently interrupted due to the sounds heard in homes and that the class order was disturbed because students used the tools such as Zoom available on the classroom panel as they wished. Elementary school students had been using such digital platforms mostly for amusement and play purposes until pandemic. On the other hand, when distance education and online classes started, families provided students with technological devices for educational activities. Teachers said in relation to planning and presenting online classes that they frequently fell behind the curriculum due to problems in internet connection and due to inadequate length of class time for exercises and activities. They also stated that they could not move on to the next subject when small number of students joined classes and that class time was not enough when students were late for classes. In terms of measurement and evaluation in online teaching, they said that they could not evaluate all the students because they could not reach all of them. They also argued that that had difficulties caused by families in measurement and evaluation for students who joined online classes and that they were not duly informed of whether or not the students could understand the subjects. They also said that they assigned homework on such channels and WhatsApp, text messages and so on for students who did not join online classes, but that they hardly ever did the homework or that their family members instead of the students did it and therefore they could not perform appropriate measurement and evaluation. Another conclusion reached in the study was that the participants did not have any ideas about what measurement and evaluation should be like in online teaching.

GİRİŞ

Teknolojinin hayatımıza girişi pek çok alanda büyük değişikliklerle hissedilir olmuştur. Ülkeler teknolojiyi bir güç olarak elinde tutmakta ve teknolojinin getirdiği imkânları en iyi şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadırlar. Teknoloji ve teknolojik araçlar eğitim alanında da kullanılmaya başlamıştır. Özellikle dünya çapında yaşanan salgın gibi felaketlerde teknolojinin varlığı, öğreneni bilgiye ulaştırmada daha esnek bir yola götürmüştür. Bu noktada 2019 yılında global çapta yaşanan covid-19 salgın döneminde, ülkelerin aldığı tedbirlerden biri de eğitim-öğretim faaliyetlerinin durdurulması şeklinde olmuştur (Dikmen ve Bahçeci, 2020). Birçok ülke yüz yüze eğitim faaliyetlerine ara verip online eğitime geçmiştir. Bakanlıktan yapılan açıklamada okullar 16 Mart 2020 tarihinde bir haftalık süre ile tatil ilan edilmiştir. 23 Mart 2020 tarihinde ülkemizde uzaktan eğitim çalışmaları başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile internet üzerinden ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) aracılığı ile de televizyon ekranlarından bu uzaktan eğitim sürecinde gerekli desteğin sağlanacağını sunmuştur (MEB, 2020). EBA TV kanallarından ders videoları öğrencilere sunulmuştur. Altıntaş Yüksel (2021) çalışmasında eğitimin verimli bir şekilde devam etmesi adına bu uygulamalara ek olarak çevrimiçi/canlı ders uygulamasına geçiş yapıldığını belirtmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim döneminin başlaması ile birlikte çevrimiçi dersler öğretmenler için zorunlu hale dönüşmüştür (Altıntaş Yüksel, 2021). Öğretmenler EBA üzerinden ilkökul, ortaokul, lise kademesine göre uygun saatlerde çevrimiçi/canlı dersler tanımlayıp oluşturdukları derslerin linklerini internet aracılığı ile veli ve öğrencileriyle paylaşmışlardır. Veli ve öğrencileri EBA ve Zoom platformu üzerinden derse katılım konusunda bilgilendirmeye çalışmışlardır. Süreçle gelen yenilikleri keşfederek öğrenmeye çalışan öğretmenler hem bu platformları kullanma hem öğrenci ve velileri bu süreçte bilgilendirme açısından büyük ölçüde emek sarf etmişlerdir.

Erkut (2020) araştırmasında, çevrimiçi ders sürecinin planlama ve uygulama açısından örgün eğitimden farklı olduğunu ve etkili bir çevrimiçi ders tasarımının aylar aldığı görüşünü dile getirmiştir. Uzaktan eğitim, özellikle salgın dönemlerinde tercih edilen bir eğitim türüdür ve öğrenciyle öğretmenin bir arada bulunmadığı ortamda öğretim faaliyetlerinin devamını sağlamaktadır. Uzaktan eğitim yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında ikisi arasında bazı farklılıklar mevcuttur. Öğrenim süresi içerisinde öğrenci ve öğretmenin birbirinden -arada veya sürekli olarak- ayrı oluşu, öğrenme araç-gereçlerinin planlanması, hazırlanması, öğrenciye destek faaliyetlerinin sunulması ve düzenlenmesi, öğretmen ve öğrenciyi bir arada bulundurmada ve dersin içeriğinin aktarılmasında iletişim araçlarından, bilgisayardan ve ses ile görüntü araçlarından yararlanma ve teknolojiyen uzaktan eğitime özgü yararlanma sebebiyle insanların bireysel

olarak eğitilmesi yönünden farklılıklar göstermektedir (Verduin ve Clark, 1994). Yüz yüze eğitimde nasıl farklı öğrenme-öğretme süreçleri mevcut ise uzaktan eğitimin işleyişinde de farklı boyutlar karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitimin kendi boyutları içerisinde sistematik ve verimli bir şekilde tasarlanması, uygun içerikler üretilmesi sürecin verimli yürütülmesi açısından büyük ölçüde önem teşkil etmektedir. Kaya (2002) uzaktan eğitimi, çalışan bireylere açıklığından, mekân ve zaman kısıtlamasının olmamasından, bireyselleşme uyumundan, öğrenci bağımsızlığıyla ilgili potansiyelinden ve kendine özgü yönteminden dolayı yüz yüze eğitimin bir yedeği olarak kabul edilemeyecek farklı bir eğitim türü olarak tanımlamıştır.

Wedemeyer'in (1973) uzaktan eğitim kuramının temelinde öğrenci bağımsızlığı yer almaktadır. Bağımsız çalışma kuramına bakıldığında, uzaktan eğitimin barındırması gereken on özellik şu şekilde tanımlanmaktadır (Akt. Nizam, 2004: 2-3):

- Öğretmene bağlı kalınmadan, yer ve zaman kısıtlaması olmadan, öğrenciler istedikleri şekilde çalışabilmelidirler.
- Öğrencilere kendi çalışmalarını için daha fazla görev ve sorumluluk yüklenmelidir.
- Öğretmenler öğretici olma görevlerine daha fazla vakit ayırmalıdır.
- Uzaktan eğitimin uygulanacağı gruba kurslar, seminerler, yeni yöntem ve metotlar gibi daha fazla olanaklar sağlanmalıdır.
- Öğrencilere sunulan tüm öğretim metotları, öğrencilere uygun şekilde geliştirilip sistem içerisine dâhil edilmelidir.
- Çeşitli yöntemler kullanılarak öğrenenlere, konu en iyi şekilde aktarılmalıdır.
- Öğrenciler için düzenlenen kursların yeniden güncellenip geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Öğrenciler arasındaki farklılıkların azalması için çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrenci seviyeleri belirlenirken zaman, kullanılan yöntemler ve derecelendirme gibi sınırlandırmalar yok sayılmalıdır.
- Uzaktan eğitimin uygulanacağı gruplara, kendi çalışmalarını yönetebilme özerkliği sağlanmalıdır.

Uzaktan eğitim sisteminde öğrencinin aktif rol alması gerektiği vurgulanırken zaman ve mekânda kısıtlama olmadan çalışılması esastır. İçeriklerin uygunluğuna göre zaman zaman içeriklerin yeniden düzenlenmesi ve uzaktan eğitim sürecinde farklı metotlarla eğitim imkânının sunulması gerekmektedir. Wedemeyer (1974)'e göre, öğrenci başarısını değerlendirmede de yüz yüze eğitim boyutlarından farklı bazı ölçütlerin ortaya konması gerektiği görüşü hâkimdir.

Ülkemizde covid-19 salgınının başlamasıyla alınan önlemler doğrultusunda, uzaktan eğitim sürecine geçilmiş ve öğretmenler covid-19 salgın döneminde bir anda çevrimiçi dersleri oluşturmaya başlamış ve kendilerini öğrencileri ile dijital platformda bulmuşlardır. Uzaktan eğitim deneyimi olmayan birçok öğretmen yüz yüze işlediği derslerini çevrimiçi ortama aktarırken kendi bilgi birikimlerini ortaya koymuş, keşfederek, araştırarak süreci ilerletmek için çaba göstermiştir. Yapılan açıklamalar doğrultusunda ilkökul düzeyinde uzaktan eğitim sürecinde önemli rol oynayan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde yaşadıkları zorluklara ilişkin görüşlerini incelemek ve sorunların giderilmesi adına çözüm önerilerinde bulunmak, bu çalışmanın amacıdır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma covid-19 salgın dönemi uzaktan eğitim, çevrimiçi ders sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı zorluklara ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Salgın döneminde uzaktan eğitim ve çevrimiçi derslerle öğrenci, öğretmen ve veliler hızlı bir şekilde karşılaşmışlardır. Araştırma ilkökul düzeyinde uzaktan eğitim çevrimiçi ders sürecinin öğretmen gözüyle değerlendirilmesini sağlayıp yaşanan zorlukların giderilmesi adına atılacak adımlara katkı sağlayacaktır. Süreçteki zorlukların incelenip sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi çevrimiçi derslerin devamında ya da çevrimiçi derslerin tercih edileceği durumlarda sürecin etkin ve verimli yürütülmesi adına büyük önem taşımaktadır. Süreç için getirilen çözüm önerilerinin öğretmenler, öğrenciler ve veliler açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma Problemi

Bu araştırmanın problemini ‘‘Covid-19 salgın döneminde sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde yaşadığı zorluklar nelerdir?’’ sorusu oluşturmaktadır.

Alt problemler

Covid-19 salgın döneminde sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde yaşadığı zorluklara ilişkin görüşlerinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde;

1. Alt yapı, internet, teknolojik araçla ilgili karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
2. Öğrenciden kaynaklı karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
3. Sınıf kontrolü ile ilgili karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
4. Dersi planlarken ve uygularken karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
5. Ölçme ve değerlendirme yaparken karşılaştıkları zorluklar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüşleri incelenmiştir. Durum çalışması, araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birden fazla durumu veri toplama araçlarını kullanarak derinlemesine incelediği, durumların ve duruma uygun şekilde temaların oluşturulduğu bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2007). Durum çalışmalarında araştırılacak olay veya durum kendi doğal şartlarında mekân ve zamanla sınırlandırılarak zengin bir şekilde betimleme esasını gözetilerek araştırılmaktadır. Bu çalışmada tek bir analiz birimi olduğu için durum çalışması desenlerinde bütüncül tek durum deseni tercih edilmiştir (Yin, 1984).

Katılımcılar

Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden, ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda ölçüt olarak kabul edilen durumlar; Doğu Anadolu'da yer alan bir şehrin örnekleme için seçilmesi ve bu şehirde çalışan sınıf öğretmenleri içerisinde 4.sınıf öğretmenlerinin olmasıdır. Katılımcıların Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki bir ilden seçilmesinin sebebi, covid-19 salgın döneminde çevrimiçi derslere ulaşmanın bu bölgelerde yer alan illerde farklılık göstermediğinin düşünülmesidir. İlkokul 4.sınıf müfredatında yer alan ders ve kazanımların diğer üç kademeye göre fazla oluşu ve uzaktan eğitime aktarılışının incelenmesi için ilkokul son kademedeki sınıf öğretmenleri seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemine dayalı olarak Şırnak ilinde bulunan okullardaki sınıf öğretmenlerinden gönüllük esasına dayalı olarak 4. sınıf okutan 16 sınıf öğretmeni belirlenmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların demografik özellikleri

T	Cinsiyet	Yaş	Kıdem	Sınıf Mevcudu
Ö1	Kadın	29	5	13
Ö2	Kadın	28	5	24
Ö3	Kadın	25	2	38
Ö4	Kadın	26	1	15
Ö5	Kadın	28	5	34
Ö6	Erkek	29	5	13
Ö7	Erkek	31	3	17
Ö8	Erkek	28	3	17
Ö9	Erkek	23	1	11
Ö10	Kadın	27	5	18
Ö11	Kadın	27	6	33
Ö12	Kadın	28	5	23
Ö13	Erkek	30	5	16
Ö14	Erkek	31	8	26
Ö15	Kadın	30	5	27
Ö16	Kadın	29	5	22

Tablo 1’de çalışmaya katılan öğretmenlerin 10’unun kadın 6’sının erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaş ortalaması 28,0’dır. Mesleki kıdemler incelendiğinde; 5 yıl ve daha az olan 14 öğretmen, 6-10 yıl arası 2 öğretmen yer almaktadır. Sınıf mevcutlarının ortalaması 21,6 olarak görülmektedir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmanın amacına uygun şekilde görüşme soruları hazırlanarak oluşturulmuştur. Gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenen katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılarak verilen cevaplar katılımcı izni alınarak kayıt altına alınmış, daha sonra ses kayıt cihazındaki veriler metne dönüştürülmüştür. Bireysel olarak gerçekleştirilen görüşmeler, yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür. Araştırmada veriler araştırma ve yayın etiğine uygun şekilde toplanmış ve bu kapsamda gönüllülük esasına ve gizlilik esasına dayalı olarak verilerin toplanması, kodlanması ve saklanması hususlarına dikkat edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formu, araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Görüşme formunda yer alan soruların, araştırmanın amacına uygun olup olmadığını belirlemek için uzman görüşüne başvurulmuş ve toplam altı uzmandan; sınıf eğitimi alanında çalışan öğretim üyesi (2), sınıf öğretmeni (3) ve ölçme-değerlendirme uzmanı (1) görüş alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda formda gerekli düzeltmeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Bununla birlikte görüşme formunda yer alan soruların açık, anlaşılır ve amaca uygun olup olmadığını belirlemek için çalışma grubuna benzer özellikler taşıyan iki katılımcıyla görüşmeler yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak için izlenen yollar şu şekildedir: Öncelikle araştırmanın yapı geçerliliğini sağlamak için bir kanıt zinciri oluşturulmuş ve hazırlanan ilk rapor, katılımcılardan üçüne okutularak görüşleri alınmıştır. Araştırmanın iç geçerliliğini (inandırıcılık) sağlamak için araştırmada varılan sonuçlara, nasıl varıldığı açık ve anlaşılır bir yapıda sunulmuş ve istenildiğinde verilerin herkes tarafından ulaşılabilir olmasını sağlamak için bilgisayara kaydedilmiştir. Bununla birlikte görüşmenin gerçeği yansıtabilmesi için katılımcılara, elde edilen verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve hiç kimseye paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir. Araştırmacılar dış geçerliliği (aktarılabirlik) sağlamak için araştırma sürecinden yapılanlar detaylı bir biçimde açıklamış ve analitik genelleme yoluyla elde ettiği sonuçları çeşitli araştırma sonuçlarıyla karşılaştırarak çalışma grubu üzerinden test ettiği teoriyi genelleme yoluna gitmişlerdir. Araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlılığını)

sağlamak için ise elde edilen veriler iki farklı araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve nitel araştırma konusunda, uzman üçüncü bir kişiye kodlamalar incelettirilmişdir. Kodlayıcılar arası uyumu belirlemek için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği formül kullanılmış ve kodlayıcılar arası uyumun yeterli olduğu yani kodlamaların tutarlı olduğu görülmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde aşamalar bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, kayıtlar değerlendirilirken bir kodlama sistemi geliştirilmiştir. İçerik analizi yaparken temalar belirlenmiş ve uygun kategorilere göre kodlamalar yapıldıktan sonra frekans değerleri girilmiştir.

- Tema (Örn: Sınıf öğretmenlerin çevrimiçi ders sürecinde alt yapı, internet, teknolojik araçla ilgili karşılaştığı zorluklar)
- Kategori (Örn: Alt yapı, internet vb.)
- Kod (Örn: Elektrik kesintisinin yaşanması, internet hızının yavaş olması vb.)
- Katılımcı Kodu (Örn:Ö1-Ö2)

Bununla birlikte katılımcıların önemle üzerinde durdukları görüşler ve dikkat çeken ifadeler doğrudan alıntılama yapılarak aktarılmıştır.

Araştırma Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 24.05.2022 tarihi ve E-35853172-900-00002203303 sayı numarası ile belge alınmıştır.

BULGULAR

Sınıf Öğretmenlerinin Çevrimiçi Ders Sürecinde Karşılaştığı Zorluklara İlişkin Bulgular

Çevrimiçi ders sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar 5 başlık altında ayrı ayrı incelenmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Çevrimiçi Ders Sürecinde Altyapı, İnternet, Teknolojik Araç Kaynaklı Karşılaştığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde alt yapı, internet, teknolojik araçla ilgili karşılaştığı zorluklar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde alt yapı, internet, teknolojik araçla ilgili karşılaştığı zorluklar

Tema	Kategori	Kod	N	
Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde alt yapı, internet, teknolojik araçla ilgili karşılaştığı zorluklar	K1: Alt yapı	Sabit internet alt yapısının olmaması	9	
		Elektrik kesintisinin yaşanması	7	
		Telefon şebekesinin çekmemesi	1	
K2: İnternet	İnternet hızının yavaş olması	İnternet hızının yavaş olması	11	
		K3: Teknolojik Araç	Öğrencide telefon, tablet, bilgisayar vb. aracın yeterli sayıda olmaması	11
			Öğretmende derse uygun teknolojik aracın olmaması	2
		Teknolojik aracın eski olması	1	

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde alt yapı, internet, teknolojik araçla ilgili karşılaştığı zorluklar 3 kategori altında karşımıza çıkmaktadır bunlar; alt yapı, internet ve teknolojik araçtır. Alt yapı kategorisinde, sabit internet alt yapısının olmaması ve elektrik kesintisinin yaşanması en

çok verilen cevaplardandır. İnternet kategorisinde internet hızının yavaş olması ve teknolojik araç kategorisinde öğrencide telefon, tablet, bilgisayar vb. aracın yeterli sayıda olmaması öğretmenlerin bu temada karşılaştığı zorlukların başında gelmektedir.

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerin birkaçı şu şekildedir:

“Teknolojik alet azdı, kardeş sayısı çoktu o yüzden her derse giremiyordu öğrenci.” (Ö3)

“Velilerin hepsinde internet yoktu, telefon tarifesindeki interneti kullanıp bitirince derse bağlanamıyorlardı.” (Ö10)

“Öğretmen olarak teknolojik donanım ve araçlara sahip olsak da bazen internetin çekmediği durumlarda ciddi sıkıntılar yaşadık.” (Ö8)

“İçinde bulunduğumuz bölgeden dolayı internet yavaştı ve köyde genelde şebeke çekmiyordu, çoğu öğrenci derse katılamıyordu.” (Ö9)

“8-9 tane çocuk var, onların dersleri çakışıyordu evde yeterli sayıda telefon, bilgisayar olmadığı için derse girmiyorlardı.” (Ö15)

“Elektrik kesintisi olduğunda dersimi tamamlayamıyordum.” (Ö3)

“İnternet bağlantı hızında dolayı ders anlatırken sık sık ses kesintileri oluyordu.” (Ö14)

“Evinde internet olmadığı için komşuda derse giren öğrencim vardı.” (Ö7)

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin derse katılmak için teknolojik araç bulmakta zorlandıkları, evde sabit interneti olmayan öğrencilerin paket interneti bitince derse katılamadıkları, internet kesintisi yaşandığı için derslerinin sık sık bölündüğü ve elektrik kesintisinde derslerin aksadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin Çevrimiçi Ders Sürecinde Öğrenciden Kaynaklı Karşılaştığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde, öğrenciden kaynaklı karşılaştığı zorluklar Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3.

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde öğrenciden kaynaklı karşılaştığı zorluklar

Tema	Kategori	Kod	N
Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde öğrenciden kaynaklı karşılaştığı zorluklar	K1: Dikkat Dağınıklığı	Ders yapılan ortamda sesin fazla olması	8
		Öğrencilerin fiziksel uygunlukta ders dinleme pozisyonunda olmamaları	1
	K2: Algı	Dijital ekran ve ortamdan dolayı algılamada güçlük	5
		İnternet hızından dolayı yaşanan ses kesintileri	2
	K3: İsteksizlik	Öğrencinin çevrimiçi derse katılmak istememesi	7
		Öğrencinin derse katılım sağlamayıp dijital ortamda oyun oynaması	2
	K4: Dönüt	Sorulan sorulara cevap veren öğrenci sayısının az olması	4
		Pasif dinleme	1

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin, çevrimiçi ders sürecinde öğrenciden kaynaklı karşılaştığı zorluklar 4 kategori altında karşımıza çıkmaktadır bunlar; dikkat dağınıklığı, algı, isteksizlik ve dönüttür. Dikkat dağınıklığı kategorisinde ev ortamında yapılan çevrimiçi derste ortamdan kaynaklı sesin fazla olması ve öğrencide dikkat dağınıklığı oluşturması en çok verilen cevaptır. Algı kategorisinde dijital ekran ve ortamdan dolayı öğrencinin algılamakta zorlanması ve internet hızından dolayı yaşanan ses kesintilerinde anlama ve algılama probleminin oluşması verilen cevaplardandır. İsteksizlik kategorisinde öğrencinin çevrimiçi ders sürecine katılmak istememesi ve dönüt kategorisinde sorulan sorulara cevap veren öğrenci sayısının az olması ve pasif dinleme yapma öğretmenlerin bu temada karşılaştığı zorlukların başında gelmektedir.

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerin birkaçı şu şekildedir:

“Ekran karşısında öğrencilerin dikkatlerini toplamaları çok zor oluyordu, birebir göz teması kurmadığım için uzun süre odaklanamıyorlar ve algılamakta bazen zorlanıyorlardı.” (Ö12)

“Öğrenci telefon ekranından ders dinliyor, odaklanma sorunu yaşıyor ve çabuk sıkılıyordu. Öğrenci istediği zamanda kamerayı sesi kapatabiliyordu.” (Ö11)

“Öğrenci evde olduğu için dikkati çabuk dağılıyor, kalkıyor, oynuyor, zıplıyor.” (Ö4)

“Öğrencilerin kendilerine ait odaları olmadığı için derse konsantre olamadılar, annesi babası kardeşi aynı ortamda derse giriyorlardı.” (Ö14)

“Çocuklara sınıf ortamı yaratılmadı, çocukların kendilerine ait odaları yoktu, etraftan gelen seslerden, aile sesinden etkileniyorlar ve sonrasında dikkatleri dağılıyordu.” (Ö16)

“Öğrenci derse girmek istemiyordu, öğrencileri sürekli derse girdirmeye çalışıyordum telefonla arayıp derse katılmalarını söylüyordum, sürekli öğrenci peşindeydim.” (Ö15)

“İmkanları olmasına rağmen bazı öğrencilerim derse girmeyip diğer odada oyun oynuyorlardı.” (Ö12)

“Öğrenci istediği zaman kamerayı, sesi kapatıyor ve ders esnasında uzanabiliyordu.” (Ö11)

“Öğrencinin sürekli ekran karşısında olması onun sağlığını ve derse motivasyonunu etkiliyordu.” (Ö10)

“Çocuğun bazen canı sıkılıyor, dersi kapatıp dışarı çıkabiliyordu.” (Ö4)

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin dersi ev ortamında işlediklerinden ve çoğu öğrencinin kendine ait odası olmadığı için gelen seslerden ve aile bireylerinin davranışlarından hemen etkilendiklerine ve dikkatlerinin dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerini yüz yüze görmeden telefon veya tablet ekranlarında görerek anlattığı dersi algılamakta zorlandıkları da verilen cevaplar arasındadır. Öğrencinin dersi anlamama, sıkılma gibi durumlardan dolayı çevrimiçi derse katılmak istememesi de ulaştığımız bir diğer sonuçtur.

Sınıf Öğretmenlerin Çevrimiçi Ders Sürecinde Sınıf Kontrolü İle İlgili Yaşadığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde sınıf kontrolü ile ilgili karşılaştığı zorluklar Tablo 4 'de gösterilmiştir.

Tablo 4.

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde sınıf kontrolü ile ilgili karşılaştığı zorluklar

Tema	Kategori	Kod	N
	K1: Ses	Öğrencinin ev ortamından gelen ses, gürültü	4
		Öğrencilerin birbirleriyle konuşması	2
Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde sınıf kontrolü ile ilgili karşılaştığı zorluklar	K2: Öğrencinin teknolojik ortamı farklı kullanımı	Kamera ve mikrofonu istediği zaman diliminde açıp kapama	3
		Chat kısmında mesajlaşma	2
		İsim değiştirme, emoji kullanma, tahta karalama	2
	K3: Zorluk yaşamamak	Katılımın düşük olması	3
		Öğrencilerin belirlenen kurallara uymaları	1
	K4: Dikkat	Öğrencilerin tamamının dikkatini derse çekememe	2

Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde sınıf yönetim ile ilgili karşılaştığı zorluklar 4 kategori altında karşımıza çıkmaktadır bunlar; ses, öğrencinin teknolojik ortamı farklı kullanımı, zorluk yaşamamak ve dikkattir. Ses kategorisinde öğretmenin ders anlattığı esnada öğrencinin ev ortamından gelen ses, gürültü ve öğrencilerin birbirleri ile konuşmaları verilen cevaplar arasındadır. Öğrencinin teknolojik ortamı farklı kullanımı kategorisinde kamera ve mikrofonu istediği zaman diliminde açıp kapama, chat kısmında mesajlaşma, isim değiştirme, emoji kullanma ve tahta karalama verilen cevaplar içerisindedir. Zorluk yaşamamak kategorisinde katılımın düşük olması ve öğrencilerin kurallara uyması, verilen cevaplar arasındadır. Dikkat kategorisinde ise öğrencilerin tamamının dikkatini derse çekememe verilen cevaplar arasındadır.

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerin birkaçı şu şekildedir:

“ Dersi işlemek için bazen öğrencileri seslerini kapatıyordum, öğrenciler birbirlerini dinlemiyorlardı.” (Ö1)

“ Derse giren öğrenci sayım arttığına canı isteyen kamerasını, canı isteyen mikrofonunu açıyor onları kısıtlayamadığım zaman sıkıntı yaşıyordum.” (Ö2)

“Kamera ve mikrofon konusunda yeterli donanıma sahip değildim onları açıp kapatırken veya müdahale ederken sınıf düzenim bozuluyordu.” (Ö3)

“Çevrimiçi ders kurallarına 4.sınıf öğrencileri oldukları için birkaç haftada uyum sağladılar.” (Ö5)

“Ev ortamında ses gürültü geldiği zaman, uyarıda bulunuyordum.” (Ö11)

“Bazen ders sürecinde çok fazla gürültü oluyordu gelen sesler benimde dikkatimi dağıtıyordu sonra ders düzeni bozuluyordu.” (Ö16)

“Öğrencilerin kafalarına göre ders esnasında sürekli isim değiştirmeleri, derse girip çıkmaları sınıf düzenimi bozuyordu.” (Ö7)

“Derse katılan öğrenci sayım azdı, o yüzden sınıf kontrolünde bir sıkıntı yaşamadım.” (Ö9)

“Çevrimiçi derste öğrenciler sıkıldıkları zaman chat kısmından mesajlaşmaya başlıyorlardı dersimin düzeni bozuluyordu.” (Ö10)

“Çocuklarla aynı fiziksel ortamda bulunmadığımız için dikkatleri dağılıp o anda yaşadığı gördüğü şeylerden ve başka konulardan bahsediyorlardı.” (Ö13)

“Hepsinin dikkatini bir anda toparlayamıyordum.” (Ö3)

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, ev ortamından gelen ses ve gürültülerin ders düzenlerini etkilediğini ifade etmişlerdir. Teknolojik ortamın getirdiği donanım ekipmanlarını da ders sürecinde öğrencilerin istedikleri şekilde kullanmaları sınıf yönetim sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci katılımın az olması dolayısıyla sınıf yönetimi konusunda zorluk yaşanmaması verilen cevaplar arasındadır. Öğrencilerin tamamının dikkatini derse çekememek de karşılaşılan sınıf yönetimi sorunlarından biridir.

Sınıf Öğretmenlerinin Çevrimiçi Ders Sürecinde Dersi Planlarken ve Uygularken Karşılaştığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde dersi planlarken ve uygularken karşılaştığı zorluklar Tablo 5 'de gösterilmiştir.

Tablo 5.

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde dersi planlarken ve uygularken karşılaştığı zorluklar

Tema	Kategori	Kod	N
Öğretmenlerin çevrimiçi ders sürecinde dersi planlarken ve uygularken karşılaştığı zorluklar	K1: Teknik sıkıntılar	Ders esnasında yaşanan internet bağlantı sorunu	5
		Ders esnasında yaşanan elektrik kesintisi	1
	K2: Süre	Ders süresinin yetmemesi	8
	K3:Öğrenci katılım,motivasyon	Derse katılımın az olması	4
		Derse geç katılma	2
		Derste isteksizlik	1

Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin, çevrimiçi ders sürecinde dersi planlarken ve uygularken karşılaştığı zorluklar 3 kategori altında karşımıza çıkmaktadır bunlar; teknik sıkıntılar, süre, öğrenci katılım ve motivasyondur. Teknik sıkıntılar kategorisinde, ders esnasında yaşanan internet bağlantı sorunu en çok verilen cevaplardandır. Süre kategorisinden öğretmenlerin ders süresinin yetmemesinden dolayı sıkıntı yaşadıkları verdiği cevaplar arasındadır. Öğrenci katılım, motivasyon kategorisinde ise derse katılımın az olması, derse geç katılma, derste isteksizlik dersi planlarken ve uygularken öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar arasında yer almaktadır.

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerin birkaçı şu şekildedir:

“İnternet bağlantısı koptuğunda dersi planladığım şekilde işleyemiyordum.” (Ö1)

“Bazen ders anlatırken çocukların canı sıkılıyordu dinlemek istemiyorlardı, oyun oynatıyordum planımda aksamalar yaşıyordum.” (Ö3)

“Dersi uygularken teknik sıkıntılardan ötürü zamanı çok verimli kullanamıyordum.” (Ö5)

‘‘Ders planımı tam anlamıyla uygulayamadım, geride olan öğrenciler için derste bazen tekrar yapıyorduk ya da derse az öğrenci katıldığı zaman yeni konuya geçemiyordum.’’ (Ö6)

‘‘Planlarımı uygulamaya çalıştım, yaşadığım şehirde elektrik kesintisi çok olduğu için sıkıntı yaşadım, elektrik kesintilerinden dolayı derse geç kaldığım yetiştiremediğim oluyordu.’’ (Ö7)

‘‘Ders süresinin az olmasından, internetin çekmemesinden, öğrencilerin bazılarının derse geç girmesinden konuyu yetiştiremediğim durumlar oldu.’’ (Ö8)

‘‘İnternetin ağır çekmesinden dolayı çok problem yaşadım, dersin bazen yarsını işleyebiliyordum.’’ (Ö11)

‘‘4.sınıf okutuyordum, 4.sınıf müfredatı da ağır olduğu için bunu 30 dakikaya sığdırmam zor oluyordu.’’ (Ö12)

‘‘İnternette dolay ses sıkıntısı yaşıyorduk. Anladın mı, anlamadın mı? diye sorarak dersi tekrar anlatıyorduk ve zamanımız gidiyordu.’’ (Ö15)

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, ders esnasında yaşanan internet kesintisinden ya da hızından dolayı dersi planladıkları gibi işleyemedikleri ve ders için verilen 30 dakika süreyi kazanımları kazandırma konusunda yeterli bulmadıkları görüşlerine ulaşılmıştır. Dersi planlarken ve uygularken teknik sıkıntılar ve süre konusu dışında öğrencilerin motivasyon katılım ve algı durumlarından dolayı ders planlarının tam uygulayamadıkları ulaştığımız sonuçlardandır.

Sınıf Öğretmenlerin Çevrimiçi Ders Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme Yaparken Karşılaştığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, çevrimiçi ders sürecinde ölçme ve değerlendirme yaparken karşılaştığı zorluklar Tablo 6 'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde ölçme ve değerlendirme yaparken karşılaştığı zorluklar

Tema	Kategori	Kod	N
Sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde ölçme ve değerlendirme yaparken karşılaştığı zorluklar	K1: Katılım	Tüm öğrencilere ulaşamama	8
		Öğrencilerin derse düzenli katılım sağlayamaması	3
	K2: Aile	Ders esnasında sorulan soruyu aileden birinin yanıtlaması	5
		Ders sonrası verilen ödevi aile bireyinin yapması	2
	K3: Geri bildirim	WhatsApp vb. kanallardan ulaştırılan ödevlere dönüş yapılmaması	5
		Öğrencinin ders anında sorulan sorulara dönüt vermemesi	4

Tablo 6 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin çevrimiçi ders sürecinde ölçme ve değerlendirme yaparken karşılaştığı zorluklar 3 kategori altında karşımıza çıkmaktadır bunlar; katılım, aile ve geri bildirimdir. Katılım kategorisinde tüm öğrencilere ulaşamama ve öğrencilerin derse düzenli katılım sağlayamaması verilen cevaplar arasındadır. Aile kategorisinde ders esnasında sorulan soruyu aileden birinin yanıtlaması ve ders sonrası verilen ödevi aile bireyinin yapması verilen cevaplar arasındadır. Geri bildirim kategorisinde WhatsApp vb. kanallardan ulaştırılan ödevlere dönüş yapılmaması, öğrencinin ders anında sorulan sorulara dönüt vermemesi verilen cevaplar arasındadır.

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerin birkaçı şu şekildedir:

‘‘Ders esnasında öğrenciye bir şey sorduğumda yanında ablası ya da abisi falan cevap veriyordu.’’ (Ö1)

‘‘Ben bu sınıfta yeni almıştım seviyelerini henüz bilmiyordum, çevrimiçi ders sürecinde sorduğum sorulara çocuğun yanında ailesinden biri cevap veriyordu, çocuğun seviyesini tam olarak anlayamadım ve yüz yüze eğitime geçtiğimizde durumları çok farklıydı.’’ (Ö3)

‘‘Bazı öğrenciler derse girmediği için tümünden dönüş alamıyordum, derse girenler ödevlerini bana gönderiyorlardı. EBA ve WhatsApp'tan ödev takibi yapıyordum.’’ (Ö4)

‘‘Derse hiç katılmayan öğrencilerim oldu onlar için lme değerlendirme yapamadım, evrimii ders sürecinde değil daha sonrasında verdiğim ödevlerle lme değerlendirme yapıyordum.’’ (7)

‘‘lme ve değerlendirme nasıl yapılmalı konusunda ben takıldım. Derslere katılım bizim için çok önemliydi. Bazı ğrenciler sürekli derse katılıyor ama akademik bağarısı iyi değil, bazı öğrenciler derse katılmıyor onlarında akademik bağarısı iyi değil. Çevrimiçi derslerde devam-devamsızlığı da ele alamadık.’’ (10)

‘‘ğrencilere ders sonrasında WhatsApp’tan dev gönderiyordum, veli desteği olmadığı için ödevleri yanlığ cevapladıkları oluyordu bunları düzeltmek beni çok yoruyordu, bazen ders anında ödevlerle ilgili yanlığlıkları söylüyordum benim yaptığım dnt öğrencinin anlayıp anlamadığına da emin olamıyordum.’’ (11)

‘‘lme en büyük problemdi, ölçmeyi yapabilmek için öğrenciyi görmek ve onun hangi bilgiye sahip olduğunu bilmen lazımdı. Derse katılmayan öğrenciye lme değerlendirme yapılmadı.’’ (12)

‘‘Sanal ortamdaki testleri ğrenci değil, ğrenci velisinin yaptığı oluyordu.’’ (12)

‘‘Soruları ekrana yansıtıyoruz, ekrandan ben göremediğim için ablası zliyor ve lme değerlendirme sağlıksız oluyordu. lme değerlendirme sürecinde aile müdahalesi çok fazlaydı.’’ (13)

‘‘Ders sonrası verdiğim ödevlere dnğ çok az oluyordu.’’ (3)

‘‘devlerini WhatsApp aracılığıyla ulaştırmalarını istiyordum, hepsi atmıyordu.’’ (5)

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, tüm öğrencilere ulaşamadıkları için lme ve değerlendirmede zorluk yaşadıkları görülmüştür. Ders sürecinde lme değerlendirme yaparken aile bireylerinin müdahalesinin fazla olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin ders sonrası Whatsapp vb. kanallardan gönderdiği ödevlere dnğ yapılmaması da ğrenci hakkında bilgi yetersizliğinden dolayı lme değerlendirme açısından onları zorlamıştır.

TARTIşMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada 4. sınıfları okutan sınıf ğretmenlerinin, covid-19 salgın döneminde evrimii ders sürecinde karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, sınıf ğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin evrimii dersleri yürütebilmesi için öğrencilerin evlerinde teknolojik araç yetersizliğinin olması, sabit internet alt yapısının bölgede bulunmayışı, elektrik kesintileri gibi alt yapı sorunlarından kaynaklanan durumların öğrencinin derse katılımını ve ders işlenişini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Teknolojik araca, internet bağlantısına sahip olmayan öğrenciler için evrimii derslere katılamamak fırsat eşitliği adına da engel teşkil etmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde, Sezgin ve Fırat (2020) alışmalarında daha önceden; coğrafi şartlar, maddi olanaklar, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel farkların eğitimde fırsat eşitliğine risk oluşturduğunu, şuan ise teknoloji sahipliği, teknolojiye ulaşma ve teknoloji kullanım durumu arasındaki farkları ifade eden dijital uçurumun benzer bir sorun teşkil ettiği sonucuna ulaşmıştır. Görüşler doğrultusunda uzaktan eğitim ve evrimii derslerin uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği açısından en büyük sorunlardan birisinin, öğrencinin teknolojik cihaza ve internet erişimine olan uzaklığı olarak ifade edilebilir.

Çevrimiçi ders sürecinde öğretmenler, öğrenciden kaynaklanan zorluklara dikkat dağınıklılığı, algı, isteksizlik şeklinde cevap vermişlerdir. Ev ortamından kaynaklı olarak öğrencilerin dikkatlerinin çabuk dağıldığını, yaş gruplarının kk olduğundan dolayı dijital ekrandan ve telefon ekranından derse katıldıklarında öğrencilerin algılamakta zorlandıklarını ve bu durumun isteksizliğe yol açtığını da ifade etmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde Horton (2000) uzaktan eğitimde ideal bir öğrencide bulunması gereken özelliklerin öğrenmeye karşı olumlu tutum gösterme, bağımsız öğrenebilme becerisine sahip olma, öz disiplin, zamanı iyi şekilde yönetebilme, yalnız başına çalışmaktan hoşnut olma, temel bilgisayar becerilerine sahip olma şeklinde belirtmektedir (Akt. Yıldıırım, elik ve Karaman, 2014). Erkoca (2021) yaptığı araştırmada ise, uzaktan eğitim döneminde öğrencilerin derse olan ilgilerinin az oluşunu karşılaşılan bir sorun olarak ortaya koymaktadır. İlkokul ğrencilerinin dikkat süreleri sınırlı düzeyde olduğundan, sınıf ortamında bile çeşitli yöntemlerle öğrencilerin dikkatini uzun süre derse toplamalarını sağlamak zor olurken sadece dijital ekranda gerçekleştirilen ğretim faaliyetlerinde dikkatlerini çekmek ve bu süreyi etkili kullanmak ğretmen için oldukça zor olmaktadır. Öğrencilerin dikkatlerini derse verememeleri, konuları

algılamakta zorlanmalarına ve derse karşı isteksiz olmalarına sebep olmakta ve bu durum da uzaktan eğitime karşı öğrenci motivasyonunu düşürmektedir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç, öğretmenlerin çevrimiçi ders sürecinde sınıf kontrolü ile yaşadıkları zorlukları ifade ederken ev ortamından kaynaklanan seslerden dolayı derslerinin bölündüğünü, aynı zamanda öğrencilerin Zoom gibi çevrimiçi ders panelindeki araçları isteklerine göre kullanırken sınıf düzenini bozdukları şeklindedir. İlkokul öğrencileri, pandemi öncesi döneme kadar dijital ortamı daha çok eğlence ve oyun alanlarında kullanmışlar. Uzaktan eğitim ve çevrimiçi derslerin başlaması ile birlikte aileler teknolojik cihazları eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleşmesinde öğrencilere sunmuştur. Ders sürecinde öğrenciler Zoom programındaki panelleri ve teknolojik cihazları meraklarından dolayı keşfetme isteği ile bu süreçte mikrofon, kamera gibi donanımları uygun zaman diliminin dışında da kullanmış ve süreçte dersin işlenişini sekteye uğratmışlardır. Bayburtlu (2020) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenler çevrimiçi ders sürecinde sınıf kontrolünü sağlayabilmek için bazı öğrencilerin mikrofon kullanma, ekranı karalama yetkilerini kısıtladıklarını vurgulamışlardır.

Çevrim içi dersi planlama ve uygulama kısmında öğretmenler internet bağlantı problemlerinden, ders uygulamasında alıştırmaya ve etkinlikler için ders süresinin yeterli gelmemesinden dolayı planlarında ve uygulamalarında yoğunlukla müfredatın gerisinden geldiklerini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda derse katılımının az olduğunda yeni bir konuya geçemediklerini ve derse geç katılımlarda konu için sürenin yetmediğini ifade etmişlerdir. Çevrimiçi derslerin uygulanmaya başlandığı salgın döneminde, ülke genelinde her bölgede internete ulaşım, internet hızı aynı olmadığı için bu bölgede görev yapan öğretmenler ders anlatımı yaparken bu sorunla haylice karşılaşmışlardır. İnternete erişim ve internet hızında yapılacak iyileştirmelerin öğrenci ve öğretmenin çevrimiçi derslerden alacağı verimin artacağına ve sürece karşı bakış açısına olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir. Derslerin başlangıç ve bitiş saatlerinde ve ders sürelerinde öğretmene tanınacak esnekliğin de öğretmen öğrenci için sürece iyi yönde etkisi olacağı sunulabilir.

Öğretmenler çevrimiçi ders sürecinde, ölçme ve değerlendirme konusunda öğrencilerin tamamına ulaşamadıklarından dolayı tüm öğrenciler için ölçme ve değerlendirme yapamadıklarını ifade etmişlerdir. Çevrimiçi derse katılan öğrenciler için ölçme ve değerlendirme yaparken öğrencilerin ailelerinden kaynaklı zorluklar yaşadıklarını, öğrencilerin tam olarak konuyu kavrayıp kavramadıkları konusunda bilgi sahibi olamadıklarını dile getirmişlerdir. Çevrimiçi derse katılmayan öğrenciler içinde WhatsApp, mesaj vb. kanallardan ödev ulaştırdıklarını fakat ödevlere dönüşlerin az olduğunu ya da verilen ödevi aile bireylerinin yaptıklarını bu şekilde uygun ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapamadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda çevrimiçi ders sürecinde ölçme ve değerlendirmenin nasıl olacağı konusunda fikir sahibi olmadıkları ve bu konuda kendilerini yetersiz gördükleri ulaşılan sonuçlar arasındadır. Benzer şekilde Can (2020) araştırmasında uzaktan eğitim çalışmaları sırasında, açık ve uzaktan eğitimin alt yapısının sağlanması, teknik donanımın karşılanması, öğrenci seviyesini ölçme ve değerlendirme ile uzaktan eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilirliği gibi bazı önemli gereksinimler olduğuna vurgu yapmaktadır.

Araştırmanın sonucunda uzaktan eğitim ve çevrimiçi ders faaliyetlerinin etkili ve verimli geçebilmesi adına şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmen ve öğrenci için teknolojik imkânların, internet bağlantısının ve internet bağlantı hızının uygun hale getirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ilgili kurumlarla işbirliği yapılabilir.
- Öğrencinin teknoloji hakkında yeterli bilgiye sahip olması ve teknolojik cihazları kullanma konusunda uygun donanıma sahip olması için dijital okuryazarlık beceri eğitimine ağırlık verilebilir.
- Öğrenci ve çoğu velinin pandemi dönemi ile karşılaştıkları ve hızlı şekilde uyum sağlamaya çalıştıkları uzaktan eğitim, çevrimiçi ders süreci ve ders ortamının sağlanması hakkında öğrenci ve veli için daha fazla bilgilendirme yapılabilir.
- Öğretmenler için uzaktan eğitim faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve işleyişinin daha verimli hale gelmesi için hizmet içi eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılabilir.
- İlkokul ya da ortaokul düzeyi için öğrenci ve öğrenci velilerinin yaşadıkları zorlukların ortaya konması sonraki araştırmacılar için yeni bir araştırma konusu olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş Yüksel, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin covid-19 salgını sürecinde çevrim içi ders-uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 57, 291–303.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 131-151.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.

- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). SAGE Publications.
- Dikmen, S. ve Bahçeci, F. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejileri: Fırat Üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 78-98.
- Erkoca, M. C. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ilgisi – bir çalışma. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 148-163.
- Erkut, E. (2020). Covid-19 sonrası yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10 (2), 125-133.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Pegem Yayıncılık.
- MEB (2020). <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2047.pdf> (Erişim Tarihi: 10.12.2021).
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Nizam, F. (2004). Eğitim-Öğretimde kitle iletişim araçlarının kullanım olanakları ve avantajları. *Akademik Bilişim*, 1-17.
- Sezgin, S. ve Fırat M. (2020). Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitime geçiş ve dijital uçurum tehlikesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4),37-54.
- Verduin, J. R., & Clark, Jr. T. A. (1994) *Uzaktan eğitim: Etkin uygulama esasları* (İ. Maviş, Çev.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Wedemeyer, C. A. (1974). *Characteristics of open learning systems*. In Open learning systems. National Association of Educational Broadcasters.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12.Baskı). Seçkin.
- Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E. ve Karaman, S. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 365- 370.
- Yin, R. K. (1984). *Case study research - design and methods*. Sage Publications.